

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 309. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252800116656/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Epistola 447

(Tiden efter 1743)

Indledning

I tre Omgange havde Holberg holdt et internationalt Publikum underrettet om sit Levned og sin Produktion; det var sket i de tre latinske Breve, som kom 1728, 1737 og 1743. – 1745 forelaa en dansk Oversættelse af alle tre Levnedsbreve; det var derfor naturligt at give Fortsættelsen paa Dansk. 1748-50 havde Holberg udgivet fire Bind danske Epistler; Nr. 1-446. 16. Januar 1754, tolv Dage før sin Død, indsatte han i sit sidst oprettede Testamente: »Den femte Tome af mine Epistler, som endnu ere i Manuscript, skænker jeg til Boghandler Otto Wenzel.« Bindet blev udgivet i September samme Aar, men uden den Omhu, der prægede alle Holbergs Skrifter fra o. 1730. Bindet vrimler med Trykfejl; der er Fejl i Paginering og Numerering. Vi véd derfor ikke med Sikkerhed, om Holberg selv har stillet den selvbiografiske Ajourføring forrest, som Epistel 447. Dette sidste Levnedsbrev trængte, som Læsere hurtigt vil opdage, til et Gennemsyn. Den lange Epistel er nemlig skrevet i flere Tempi, og derved er fremkommet forstyrrende Gentagelser. Det kan være af Interesse at følge Holbergs selvbiografiske Notater under et Par Aar, 1751-53, idet man læser disse i deres kronologiske Afværgelse. Der kan konstateres fire Stadier. A. Det ældste Afsnit gaar forfra til S. 323, L. 5 og er nedskrevet i Begyndelsen af 1751, antagelig o. 1. April. Her fortæller Holberg om sine Forfatterindtægter og om Sorø; derefter om sit Helbred og Baroniseringen; som Godsejer har han maattet føre Proces mod en af sine Ridefogder, og Uni-

versitetskvæsturen volder megen Ulejlighed. Han fortæller om ny Læsning i Græsk og Oldislandsk, samt om sin Andel i Teaterledelsen. Saa følger Omtale af de Skrifter, han har udgivet 1745-50. Endelig lidt om Peder Paars paa Tysk og Danmarkshistoriens Modtagelse i Sverige. B. Det næste Stykke gaar fra S. 326, L. 6, f. n. til S. 331, L. 4, f. n. Det er forfattet kort efter Premierens paa »Plutus«, som fandt Sted 14. April 1751. Holberg har aabenbart glemt, at han nylig har skrevet om sit Helbred og om Teaterledelsen, og han bekræfter derved sit Udsagn her om den svigtende Hukommelse. C. Afsnittet S. 323, L. 5 til S. 326, L. 7, f. n. er et Indskud udarbejdet i Begyndelsen af 1752. Holberg har villet give en samlet Redegørelse for sine nye Komedier og for Retssagen mod Ridefogden. D. S. 331, L. 4, f. n. og ud danner et sidste Tillæg, om de Smaaaskrifter, som Holberg udgav paa Fransk. Skrifterne om Rom og om Arckenholtz udkom i 1752. Da Holberg ikke anfører Titler, kan det ikke vides, om han har skrevet dette Tillæg før eller efter Udsendelsen af den tredje og sidste franske Pjece, om Montesquieu's »Lovenes Aand«; denne udkom i Begyndelsen af Oktober 1753, fire Maanedere før Holbergs Død og vidner om, at Aandens Lys til det sidste brændte klart hos den gamle Forfatter. Overhovedet bør man ikke af den noget klynkende Tone i Ep. 447 lade sig forlede til at tro paa aandelig Svækkelse hos Holberg. En Fjerdedel af hans vældige Forfatterskab udkom efter 1743, herunder Hovedværker som »Moraliske Tanker« og de danske »Epistler«. Fra sin Selvbiografis første Del har Holberg set sig selv som et fysisk skrøbeligt Menneske, der paa mirakuløs Maade præsterede flere Mænds aandelige Arbejde.

Tekstgrundlag og Litteratur. Med enkelte Rettelser følger Ludvig Holberg: Epistler udgivne med Kommentar af F. J. Billeskov Jansen, V, 1951, S. 1-25 og 291-92; jf. VII, 1953, S. 361 ff., VIII, 1954, S. 16-22, samt V. Dahlerup, i Historisk Tidsskrift, 6. Række, IV, 1892-94, S. 368-85.